PAS OP: deze mail is niet van de gemeente Oss.
Ken je de afzender niet? Of vind je het een vreemde mail?
Open dan niet de bijlage en klik niet op een link in het bericht.
[Omdat ik steeds een foutmelding krijg van de gemeenteserver even via deze weg]

Beste griffie,

Vorige week bereikte ons het heuglijke nieuws dat Museum Jan Cunen - met zes andere musea - op de shortlist staat voor de prestigieuze VriendenLoterij Museumprijs: een initiatief van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de VriendenLoterij, in samenwerking met de Museumvereniging. Eerdere winnaars van deze grootste publieksprijs voor musea zijn o.a. Het Scheepvaartmuseum (2022), Kasteel Hoensbroek (2021) en Naturalis (2020).

Museum Jan Cunen verdiende de nominatie met zijn opvallende publieksgerichte koers en de innovatie wijze waarop het de oude stadscollectie nieuw leven inblaast. Met name Villa Curiossa, de vaste presentatie over de geschiedenis van Oss, maar ook projecten als Jan Cunen blijft slapen en de samenwerking met Jan Rothuizen gooiden hierbij hoge ogen.

We zijn er natuurlijk nog niet. Uit de shortlist kiest een gerenommeerde jury - op basis van een museumbezoek en presentatie - drie genomineerden. De instelling die vervolgens de meeste publieksstemmen verzamelt, wint de prijs (inclusief een geldbedrag van 100.000 euro).

Desondanks ben ik enorm trots op deze (eerste) erkenning. Na de turbulente coronajaren zie ik het als een groot compliment richting ons team, de gemeente en iedereen die ons steunt. Vandaar dat ik het bericht en de motivatie graag met u deel. Het geeft - zo'n 1000 dagen na de 100 Dagen Brief - een mooie update van onze missie, maar toont ook wat ons - binnen het actuele museale veld - onderscheidt en een speciale status geeft.

Wordt vervolgd en met hartelijke groeten,

Herman Tibosch

Herman Tibosch
Algemeen directeur
Aanwezig: dinsdag t/m vrijdag
Museum Jan Cunen
Molenstraat 65
5341 GC Oss
0412-798000
06-10922994
museumjancunen.nl

MUSEUM JAN CUNEN OSS

TROTS OP OSS!

HOE EEN OUDE STADSCOLLECTIE HET KLOPPEND HART WERD VAN DE NIEUWE PROGRAMMERING

Museum Jan Cunen is een publieksmuseum avant-la-lettre. Bij de oprichting, eind jaren zeventig, wordt het officieel zo vastgelegd: met een leidende rol voor educatie en actueel belang voor àlle lagen van de bevolking. De socialistische gemeenteraad twijfelt zelfs aan het woord museum. Te elitair, te hoogdrempelig misschien? Om die reden gaat de instelling aanvankelijk de boeken in als Jan Cunen Centrum, een naam die in Oss nog altijd prettig na-echoot.

Wat is er dan te zien? In elk geval een mooie, eclectische mix van archeologie en streek-geschiedenis (= de verzameling van stadsarchivaris Jan Cunen), aangevuld met negentiende-eeuwse schilderkunst. Dit laatste is de verdienste van conservator Toon de Werd, die Brabant

warm maakt voor de Haagse School. Samen met de burgemeester worden maandelijks, op vrijdagmiddag, enkele aanwinsten afgehamerd. Mesdag, Breitner, Israels; zo ontstaat beetje bij beetje een museumwaardige collectie.

Een andere belangrijke stap is de locatie. Villa Constance wordt gebouwd door één van de Osse 'boterbazen', steenrijk geworden van de margarine. Daarna dient het decennialang als raadhuis. Als de gemeente verhuist, staat het op de nominatie voor sloop, maar gelukkig loopt het anders. Theatergroep Marag blaast het pand nieuw leven in. Hun eigentijds poppentheater is wekelijks op televisie en effent de weg voor een culturele bestemming. Zo nestelt Museum Jan Cunen zich in het industriële hart van de stad.

Want dat is natuurlijk waar Oss om bekend staat: industrie. Begin vorige eeuw bestaat het grootste deel van de stad uit fabrieken. Met stoom en veel herrie, maar ook een indrukwekkende lijst aan uitvindingen. Uit Oss stamt de margarine, rookworst, soep uit blik, maar ook kamerbreed tapijt en de anticonceptiepil: innovaties met grote impact op ons dagelijks leven. Ook is het niet vreemd dat de SP juist hier haar bakermat vindt.

Tot zover het bedrijfseconomische verhaal, want tussen alle bedrijvigheid groeit Museum Jan Cunen uit tot een gewaardeerd centrum van inspiratie en cultuur. Het is actueel, eigenzinnig en een vermaarde springplank voor jong talent. Kunstenaars als David Bade en Natasja Kensmil debuteren in de villa en verrijken op hun beurt de stadscollectie; met jonge, hedendaagse kunst. Zo ontstaan nieuwe deelverzamelingen, die weer nieuwe vragen oproepen.

Een sprong in de tijd. Want rond 2017 staat het museum er veel minder goed voor. Het overleeft een onbesuisde politieke tackle en weet ternauwernood een doorstart te maken. Zelfstandig, met minder budget en ook een aangescherpte opdracht: wees (weer) actueel en heb oog voor het lokale; voor de verhalen van stad en streek. Dat klinkt voor niemand onlogisch maar betekent toch een cultuuromslag. Want hoe doe je dat en verhoudt zich dit tot het pand en de collectie?

De vragen leiden uiteindelijk tot een opgefrist en ambitieus meerjarenplan (*Jan Cunen is van OnSS*), inclusief enkele duidelijke stippen op de horizon. In woorden: Museum Jan Cunen biedt een urgente en vernieuwende programmering, geïnspireerd door de rijke, lokale geschiedenis. Dat doet het binnen, maar ook buiten zijn muren, met duurzame, oprechte interesse in de stad en haar bewoners.

Het is drie jaar later en wat is er veel gebeurd. Ondanks een alles ontregelende pandemie en allerlei andere acute crises, heeft het museum vastberaden zijn bakens verzet. Met fantastisch resultaat: voor de programmering, het publieksbereik en zeker ook voor de collectie. Dit laat zich het best illustreren met drie actuele successen: *Villa Curiossa, Camping Cunen* en *Jan Cunen blijft slapen*.

Het grootste en belangrijkste resultaat is de nieuwe, vaste opstelling *Villa Curiossa* (geopend 20 december 2022). Voor het eerst heeft de geschiedenis van de stad, het museum en de collectie een vaste plek in het gebouw. En wat voor één. *Villa Curiossa* vormt letterlijk én figuurlijk het kloppend hart van Villa Constance en biedt een uniek, niet-eerder-vertoond podium aan de stadscollectie. Niet op zolder of in een kelder, maar centraal, met vertakkingen door het gehele pand. Het effect: meer expositieruimte, maar vooral ook veel meer verrassing en dynamiek.

Het eerste dat opvalt zijn de majestueuze, industriële pijlers. Deze beginnen in het souterrain en voeren je mee door de geschiedenis; met gerichte aandacht voor unieke voorbeelden en objecten: zoals een la met Romeinse munten, een voelgat met een mammoetkies of een vitrine met Rimpel, hoofdpersoon van eerdergenoemd poppentheater en een lokale beroemdheid. Dat verklaart meteen het gezellige rumoer. De hal is nu een levendige ontmoetingsplek waar talloze persoonlijke verhalen worden uitgewisseld.

Dit gebeurt ook in het trappenhuis, omgetoverd in een Osse Wunderkammer. Het oog gaat hier automatisch van moderne kunst, via prehistorische vuistbijlen, naar Titus Brandsma. Het

is de stadscollectie in vol ornaat en met maximaal effect. Want hoezo beheren we allerlei losse deelverzamelingen? Juist als geheel vertellen ze immers een prachtig, compleet verhaal en is er voor iedereen iets te ontdekken. Het is het depot van Boijmans, op Osse schaal, met zelfs kijktips van de burgemeester.

In het gat van de vide bevindt zich de absolute eyecatcher: een grote, interactieve maquette van Villa Constance. Deze rust op de historische pijlers en vormt het epicentrum van de expositie: met historische foto's, animaties én de mogelijkheid ook jezelf een plekje te geven in de geschiedenis. De ruimte rondom fungeert als eregalerij: met de tien belangrijkste verhalen over Oss. Hier ontdek je - in objecten en beeld - alles over margarine, de pil en de SP, maar ook over Toon de Werd en zijn Haagse School. Het is een plek die Ossenaren trots maakt en andere bezoekers een nieuwe kijk biedt op het Osse verleden. Als een inclusief en logisch onderdeel van het museumbezoek.

Want *Villa Curiossa* doet meer. Met deze actuele opstelling zijn we namelijk ook 'vanuit ons hart' gaan programmeren. Dit betekent dat elke nieuwe (wissel)tentoonstelling een direct haakje heeft met de geschiedenis en de collectie. Bijzonder voorbeeld is de huidige tentoonstelling *Leven en laten leven*: met bio-kunst van nu, geïnspireerd vanuit de ontstaansgeschiedenis van (jubilaris) Organon. Zo ontstaat als vanzelf een logisch bruggetje tussen de anticonceptiepil (toen) en vrouwelijk sperma (nu). Andersom maakt het sperma opnieuw invoelbaar hoeveel vragen een dergelijke innovatie oproept.

Cruciaal bij deze bruggetjes is nog een laatste vormelement. In de zogenaamde ‘okselvitrines’ (gesitueerd in de ‘oksels’ van het pand) wordt de thematiek verder uitgediept, met een extra selectie uit het depot. Ook is hier vaste ruimte voor inbreng vanuit de stad. Want na jaren inactief verzamelen, is er ook op dit punt weer volop beweging. *Villa Curiossa* fungeert hierbij natuurlijk als aanjager, maar zorgt meteen ook voor heldere kaders. Een nieuw object voegt gericht iets toe aan wat we vertellen. Liefst inclusief persoonlijk verhaal, dat bij het object kan worden getoond.

Conclusie is dat het werkt en dat onze collectie steeds meer kleur krijgt. De mogelijkheden voor (brede) programmering zijn eindeloos en de winst - qua impact en relevantie - is onmiskenbaar. Dat blijkt ook uit de bezoekcijfers (verdubbeld) en alle reacties. Bezoekers zijn unaniem enthousiast en roemen de verrassende, interactieve vorm en de hoge kwaliteit. ‘Trots op Oss!’, schreef iemand, als bewijs van de lokale emancipatie. En we plannen door. In de komende tentoonstelling zoomen we in op de Vorst van Oss, opnieuw met hedendaagse spiegel; volgend jaar is het de beurt aan negentiende-eeuws multitalent Willem Witsen en actualiseren we de tapijtontwerpen van Bergoss.

Maar zoals gezegd, *Villa Curiossa* staat niet alleen. De collectie dringt intussen ook door tot de stadswijken en buurtdorpen. Dat doen we onder andere met *Camping Cunen*: een project waarbij kunstenaars het museum naar de stad brengen en de stad naar het museum. In 2022 maakte Jan Rothuizen nieuwe tekeningen van Oss en haar Turkse gemeenschap; dit jaar creëert Stefan Cools in de museumtuin een apotheek voor dieren. Ook *Camping Cunen* vertaalt zich direct naar de collectie. Hoewel het museum sinds 2017 geen aankoopbudget meer

heeft, maakt de hernieuwde impact veel los. Stefan krijgt externe hulp bij zijn tuin en bij Jan Rothuizen trok de gemeenteraad uiteindelijk zelf de portemonnee. Niet op een vrijdagmiddag dit keer, maar zeker zo breed gedragen als destijds.

Het draagvlak neemt dan ook alleen maar toe. Dat bewijst ook een derde succesproject. Bij *Jan Cunen blijft slapen* gaan tien kunstwerken een weekend logeren bij stadsgenoten. De eerste dag is het aan de gastouders wat ze doen, de tweede dag volgt een gezellige kunstroute, voor buren en vrienden. Het project blijkt een schot in de roos. Kunst en ontmoeting gaan hand-in-hand en eindeloos worden (kijk)ervaringen uitgewisseld. Het is een moment dat de oude stadscollectie weer écht van de stad is. Van iedereen en alle lagen. Precies zoals onze oprichters het ooit bedoelden.

Want dat is tenslotte wat we zien gebeuren. Door erfgoed en kunst bij elkaar te brengen; door een logisch verhaal te vertellen en oprecht nieuwsgierig te zijn, leeft de collectie als nooit tevoren. Niet alleen vanwege een vermeend historisch belang, maar vooral als actuele en relevante aanjager: voor tentoonstellingen, hernieuwd contact én nieuwe verhalen, die binnen

het museum ook zelf weer een plek krijgen. Zelfs zonder budget groeit onze collectie, in een richting die ons perfect past. Soms tegen de stroom in, maar altijd in de geest van ons DNA en met eigentijdse flair.

Dus waarom moet de Museumprijs dit jaar in Oss?

- Omdat het museum met Villa Curiossa iets volstrekt nieuws doet: met een absolute hoofdrol voor de stadscollectie.
- Omdat kunst en geschiedenis hand-in-hand gaan, als aanjager van de volledige programmering. Niet-eerder-vertoond in Nederland!
- Omdat de collectie ook buiten de muren nieuwe relevantie vindt.
- Omdat het verzamelbeleid een logische, nieuwe impuls krijgt.
- Omdat de programmering - aantoonbaar - een breder publiek bereikt.
- Omdat het museum er - na alle turbulentie - weer staat, met een nieuwe ‘smoel’ en veel lokale steun.
- Omdat Ossenaren normaliter ‘juichen met de handen in de zakken’ maar unaniem enthousiast zijn over de innovatieve aanpak.
- En tenslotte; omdat het een ongelofelijke team-effort is geweest, die (wat de schrijver van dit stuk betreft) ongelofelijk veel waardering verdient.